

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ ФАКУЛТЕТ ЗА ХОТЕЛИЈЕРСТВО И ТУРИЗАМ У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ			
ПРИЈАВЉЕНО 08. 02. 2024			
ОРГЈЕД	БРОЈ	ТАРИФА	СТАТУС
	450		

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЗА ХОТЕЛИЈЕРСТВО И ТУРИЗАМ У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Предмет: Извештај Комисије о оцени докторске дисертације

Одлуком Наставно-научног већа Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу, број 3013 од 07.12.2023. године и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-968/22 од 20.12.2023. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације кандидата **Владимира Крагуљца** под насловом „**Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије**“.

На основу увида и анализе урађене и предате докторске дисертације, која је резултат самосталног и оригиналног научно-истраживачког рада, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације и за њену јавну одбрану подноси Наставно-научном већу Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1 Основни биографски подаци

Кандидат Владимир Крагуљац рођен је 27. августа 1971. године у Краљеву. Дипломирао је на Електротехничком факултету Универзитета у Београду, одсеку за Рачунарску технику и информатику 1997. године. Докторске академске студије уписао је 2015. године на Факултету техничких наука у Чачку Универзитета у Крагујевцу, а 2020. године извршио је прелазак и уписао II годину ДАС на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу. Положио је све испите предвиђене наставним планом и програмом са просечном оценом 9,83.

Од 2015. године запослен је на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу. Ангажован је као асистент за ужу научну област Информатика, а од 2018. године за ужу научну област Информационе технологије и системи. Од школске 2021/2022. године ангажован је као сарадник ван радног односа – демонстратор за предмете Пословна информатика и Информационе и комуникационе технологије у хотелијерству и туризму на ОАС. Осим на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи педагошким радом се бавио, у периоду од 2008. до 2015. године, у Гимназији Врњачка Бања. Од 2003. године власник је агенције за рачунарске

услуге. Поред тога радио је у већем броју фирми где је стекао разна практична искуства.

Као аутор/коаутор објавио је 26 научних радова. Један је од аутора помоћних уџбеника „Интернет програмирање 1 – Front-end технологије: HTML, CSS и JS“ издатог 2021. године и „Информационе технологије кроз примере“ издатог 2023. године на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи. Био је ангажован на Темпус пројекту „Модернизација и хармонизација студија туризма у Србији“, 544543-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUS-JPCR, као и на пројекту „Унапређење наставе енглеског језика на студијском програму Здравствени туризам на основним академским студијама“. Члан је Организационог одбора Међународног научног скупа „Tourism in Function of Development of the Republic of Serbia“ у организацији Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи. Активно је учествовао у раду Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи као члан Савета Факултета и заменик председника, члан и секретар Комисије за самовредновање и члан Комисије за организацију стручне праксе студената. Има положен испит за дозволу за рад наставника, васпитача и стручних сарадника (лиценца) пред Комисијом за полагање испита за лиценцу Министарства просвете и науке, 2011. године. Аутор је рада на конкурс Креативна школа који је уврштен у јавно доступну Базу знања Завода за унапређење образовања и васпитања.

Члан је међународног струковног удружења - Института инжењера електротехнике и електронике (Institute of Electrical and Electronics Engineers - IEEE). Говори и служи се енглеским језиком. У раду, поред осталог, користи апликативни софтвер MS Office и статистички пакет за друштвене науке IBM SPSS Statistics.

1.2 Научно-истраживачки рад кандидата

Кандидат Владимир Крагуљац, поред обављања наставних активности, бавио се научно-истраживачким радом у научној области *Менаџмент и бизнис*, уже научне области *Пословни менаџмент*, којој припада и тема докторске дисертације.

У досадашњем научно-истраживачком раду, кандидат је објавио следеће ауторске и коауторске радове који га квалификују за наведену научно-истраживачку област:

M24 – Национални часопис међународног значаја

1. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., Senić, V., & Dimitrovski, D. (2022). Online booking accommodation in rural tourism: An UTAUT perspective. *Economics of Agriculture*, 69(4), 1061–1078. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj2204061K>

M24 – Национални часопис међународног значаја (SCOPUS Q3)

1. Viduka, D., **Kraguljac, V.**, & Lavrnica, I. (2020). Security Challenges Behind the Development and Increased Use of Open Source Web Content Management Systems.

M33 – Саопштење са међународног скупа штампано у целини

1. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2019). Informatics Education of Managers in Tourism as a Basis for Successful Inclusion in the Working Environment. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC*, 4(1), 272-287. <http://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/256>
2. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., & Milašinović, D. (2019). ICT Education as a True Preparation for Working Environment of Hospitality and Tourism Managers. *VII International scientific-practical conference: Innovative Aspects of the Development Service and Tourism*, 10-12. april, Stavropol, Russia, 57-62.
3. Viduka, D., Đurašković, J., & **Kraguljac, V.** (2019). Reducing the digital divide in education by using open source software. *4th International Scientific Conference – European Realities - MOVEMENTS*, 12-13. decembar, Osijek, Croatia.
4. **Kraguljac, V.**, Milošević, D., & Dlabač, T. (2019). Security of the Most Frequently Used Web Content Management Systems. *IX International conference applied Internet and information technologies AIIT2019*, 3-4. oktobar, Zrenjanin, 978-86-7672-327-0, 128-132.
5. Miletić, R., **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2019). Correlation of Practical Experiences of Students and the Contemporary Programme of Business Informatics. *11th International Scientific Conference Science and Higher Education in Function of Sustainable Development*, 2, 24-25. maj, Mokra Gora - Drvengrad, Užice, Srbija, 99-104.
6. Milašinović, D., & **Kraguljac, V.** (2018). Remarks on Digital Final Exams for Management Students. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC*, 3(1), 531-547. <https://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/31>
7. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., & Milašinović, D. (2018). Correlation of ICT education and professional practice of hospitality and tourism managers. *International Symposium: Experience. Knowledge. Contemporary Challenges – Romania in the Year of the Centenary. The European and global socio-economic Context*, 13-14. decembar, Bucharest, Romania, 53-70.
8. Papić, M., Blagojević, M., Hochrinner, H., & **Kraguljac, V.** (2018). Student Attitudes about Cheating in High Education. *7th International Scientific Conference Technics and Informatics in Education - TIE 2018*, 25-27. maj, Čačak, Srbija, 978-86-7776-226-1, 383-387.
9. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2017). Information and Communication Technologies in Hotel Management and Tourism Education. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC*, 2(1), 430-447. <https://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/154>
10. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2017). Information and Communication Technologies education for future professionals in Hotel Management and Tourism Business. *10th International Scientific Conference Science and Higher Education in Function of*

- Sustainable Development*, 2(10), 6-7. oktobar, Mokra Gora - Drvengrad, Užice, Srbija, 32-38.
11. **Kraguljac, V.** & Milašinović, D. (2017). Usage of Touchscreen Devices in Contemporary Business Informatics Education. *International Symposium: Experience. Knowledge. Contemporary Challenges 1st Edition „Romania at a Crossroad. From the past, towards the future“*, 14-15. decembar, Bucharest, Romania, 978-606-8716-37-4, 11-19.
 12. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2016). Some Practical Aspects of Business Informatics Education in Hotel Management and Tourism. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC*, 1(2), 501-517. <https://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/199>
 13. Milašinović, D. & **Kraguljac, V.** (2016). Touchscreen Devices in Business Informatics Education in Hotel Management and Tourism. *Third International Conference Higher Education in Function of Sustainable Development of Tourism in Serbia and Western Balkans*, 1(3), 30. septembar - 1. oktobar, Užice, Srbija, 004.9, 978-86-83573-84-4, 289-298.
 14. **Kraguljac, V.**, Janjić, M., & Lazarević, V. (2016). Analysis of the results of the entrance exam and the first colloquium of Business Informatics. *Technics and Informatics in Education - TIO 2016*, 1(6), 28-29. maj, Čačak, Srbija, 987-86-7776-192-9, 273-279.

M51 – Рад у врхунском часопису националног значаја

1. Radovanović, A. M., & **Kraguljac, V.M.** (2017). Heading towards Internet Enhanced ESP Instruction. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, 47(3), 145-161. <https://doi.org/10.5937/ZRFFP47-14837>

M53 – Рад у националном часопису

1. Viduka, D., Ličina, B. & **Kraguljac, V.** (2021). Otvoreni model obrazovanja primenom Open Source principa (Open Model of Education Using Open Source Principles). *Трендови у пословању*, 1(17), 40-48. <https://doi.org/10.5937/trendpos2101041V>
2. Seočanac, M., **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2019). Online booking versus travel agents: Perspective of young tourists in Serbia. *Hotel and Tourism Management*, 7(2), 105-114. <https://doi.org/10.5937/menhottur1902105S>
3. Viduka, D., & **Kraguljac, V.** (2019). Komparativna analiza korisničkog interfejsa na primeru Microsoft Windows i GNU/Linux operativnog sistema. *Трендови у пословању*, 2(14), 95-101. <https://doi.org/10.5937/trendpos1902095V>

M54 – Домаћи научни часопис који се први пут категоризује

1. Viduka, D., Bašić, A., & **Kraguljac, V.** (2018). Društveni inženjering Open Source softvera. *Serbian Journal of Engineering Management*, 3(1), 56-60. <https://doi.org/10.5937/SJEM1801056V>

M63 – Саопштење са националног скупа штампано у целини

1. **Kraguljac, V., & Viduka, D.** (2018). Nekoliko činjenica o korišćenju softvera otvorenog koda u obrazovanju. *ITOP18 - Informacione tehnologije, obrazovanje i preduzetništvo*, 3. Nacionalna konferencija sa međunarodnim učešćem Fakultet tehničkih nauka u Čačku, 2, 24-25. mart, Čačak, Srbija, 337-344.
2. **Kraguljac, V., Seočanac, M., & Milašinović, D.** (2019). Several Key Points in Education of Hospitality and Tourism Managers in Information Systems. *Naučno-stručna konferencija: Hotelska kuća 2019*, 12-14. decembar, Zlatibor, Srbija, 212-222.
3. **Kraguljac, V.** (2017). Nastava poslovne informatike kao priprema studenata za savremeno poslovno okruženje. *ITOP17 - Informacione tehnologije, obrazovanje i preduzetništvo*, 2, 8-9. april, Čačak, Srbija, 365-371.

Остало

1. Viduka, D., **Kraguljac, V.**, & Đurašković, J. (2021). Analysis of the Use Value of Old Hardware Using Open Source Software. *Zbornik Veleucilista u Rijeci - Journal of the Polytechnics of Rijeka*, 9(1), 315-328. <https://doi.org/10.31784/zvr.9.1.19>
2. Viduka, D., **Kraguljac, V.** & Ličina, B. (2021). A comparative analysis of the benefits of Python and Java for beginners. *Quaestus*, 19, 318-327.
3. **Крагуљац, В.**, Видука, Д., & Личина, Б. (2021). *Интернет програмирање 1 – Front-end технологије: HTML, CSS и JS*. Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи. 978-86-89949-58-2
4. Милашиновић, Д., **Крагуљац, В.**, Вукићевић, А., Сеочанац, М., & Пеулић, А. (2023). *Информационе технологије кроз примере*. Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи. 978-86-89949-70-4

Учешће у научно-истраживачким пројектима

Поред наведених објављених радова, кандидат Владимир Крагуљац учествовао је на Темпус пројекту „Модернизација и хармонизација студија туризма у Србији“, 544543-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUS-JPCR, као и на пројекту „Унапређење наставе енглеског језика на студијском програму Здравствени туризам на основним академским студијама“ који је суфинансиран у оквиру програмске активности „Развој високог образовања“ број 612-00-01968/2017-06 од 30.11.2017. године.

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1 Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата **Владимира Крагуљца** под насловом „Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“ написана је на хvі + 334 страна штампаног текста, формата А4, стандардног проредка и величине слова. Поред уобичајених елемената као што су Насловна страна (на српском и енглеском језику, две стране),

Идентификациона страница (једна страна), Изјава захвалности (једна страна), Апстракт (на српском и енглеском језику, две стране), Садржај (три стране), Списак слика (једна страна), Списак табела (осам страна), Увод (три стране), Закључак (три стране), Литература (24 стране), Прилози (пет страна), Биографија аутора (једна страна), Образац 1 – Изјава аутора о оригиналности докторске дисертације (једна страна), Образац 2 – Изјава аутора о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације (једна страна), Образац 3 – Изјава аутора о искоришћавању докторске дисертације (две стране), докторска дисертација обухвата и три логички повезане целине: Део I – *Информационе технологије у хотелском сектору* (66 страна), Део II – *Прихватање информационих технологија – теорије и модели* (15 страна), Део III – *Мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије* који, поред осталог, укључује *методологију и резултате истраживања* (219 страна). Списак литературе обухвата 329 извора литературе, претежно на енглеском језику, седам интернет извора и 190 адреса сајтова хотела у Републици Србији. Поред наведеног, докторска дисертација садржи 27 слика и 195 табела.

2.2 Предмет, циљеви, хипотезе и методологија истраживања

Кандидат у докторској дисертацији предлаже скалу за мерење степена прихватања информационих технологија и пратећи прилагођени UTAUT модел у контексту хотелског сектора у Републици Србији. Кандидат наводи да прихватање информационих технологија од стране хотелског сектора у Републици Србији није довољно истражено, а не постоје ни поуздане методе за мерење тог прихватања. Развој и свеприсутност ових технологија доносе бројне могућности за унапређење услуга у хотелском сектору, као што су побољшање управљања, комуникације са гостима, резервација, маркетинга и многих других аспеката.

У циљу конципирања истраживачког оквира, кандидат на основу адекватних сазнања из области примене информационих технологија у туризму предлаже теоријски модел, који потом надограђује и развија истраживачки модел докторске дисертације. Истраживачки оквир кандидат поставља у складу са UTAUT3 моделом, који објашњава однос између независних варијабли које чине полазне димензије скале (очекиване перформансе, очекивани напор, утицај околине, олакшавајући услови, хедонистичке мотивације, оправданост цене, навика и лична иновативност), намере коришћења и, коначно, самог понашања приликом коришћења информационих технологија. Кандидат овом моделу придодаје променљиве које потенцијално имају статистички значајан утицај на понашање приликом коришћења – пол, узраст, степен образовања, радну позицију, сектор ангажовања, врсту радног ангажовања, радно искуство у хотелијерству, врсту уређаја који се користе у раду, информационе технологије којима се користе у раду и проценат радних задатака који се обавља уз коришћење информационих технологија.

Предмет докторске дисертације односи се на испитивање степена прихватања информационих технологија од стране запослених у хотелском сектору Републике

Србије. **Основни циљ дисертације** је развој скале за мерење степена прихватања информационих технологија од стране запослених у хотелском сектору Републике Србије и њено тестирање у контексту UTAUT3 модела.

На основу дефинисаног основног циља, изведени су одговарајући специфични циљеви. *Први специфични циљ* је да се идентификују варијабле од значаја за креирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија од стране запослених у хотелском сектору Републике Србије. *Други специфични циљ* је да се утврди које од варијабли предложене скале прихватања информационих технологија имају позитиван статистички значајан утицај на намеру коришћења информационих технологија од стране запослених и њихово понашање приликом коришћења. *Трећи специфични циљ* је да се утврде статистички значајне разлике у понашању запослених по питању прихватања информационих технологија, а у зависности од њихових карактеристика.

У складу са дефинисаним предметом и циљевима истраживања, у докторској дисертацији постављене су три опште и 22 посебне хипотезе:

X1: Предложена скала за мерење степена прихватања информационих технологија је применљива у контексту запослених у хотелском сектору Републике Србије.

X2: На прихватање информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије статистички значајно утичу варијабле предложене скале.

- X_{2.1}: Очекиване перформансе позитивно утичу на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.2}: Очекивани напор позитивно утиче на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.3}: Утицај околине позитивно утиче на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.4}: Олакшавајући услови позитивно утичу на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.5}: Хедонистичке мотивације позитивно утичу на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.6}: Оправданост цене позитивно утиче на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.7}: Навика позитивно утиче на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.8}: Лична иновативност позитивно утиче на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.9}: Олакшавајући услови позитивно утичу на понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.
- X_{2.10}: Навика позитивно утиче на понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.

X_{2.11}: Лична иновативност позитивно утиче на понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.

X_{2.12}: Намера коришћења информационих технологија у хотелском сектору позитивно утиче на понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије.

X3: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија с обзиром на њихове карактеристике:

X_{3.1}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на пол,

X_{3.2}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на узраст,

X_{3.3}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на степен образовања,

X_{3.4}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на радну позицију,

X_{3.5}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на сектор ангажовања (собе, F&B, администрација, одржавање, маркетинг и продаја, високи менаџмент, итд.),

X_{3.6}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на врсту радног ангажовања (стално, привремено запослење или пракса),

X_{3.7}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на радно искуство у хотелијерству,

X_{3.8}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на врсту уређаја који се користе у раду,

X_{3.9}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих технологија у односу на информационе технологије којима се користе у раду,

X_{3.10}: Постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору Републике Србије приликом коришћења информационих

технологија у односу на проценат радних задатака који се обавља уз коришћење информационих технологија.

У складу са постављеним предметом истраживања, дефинисаним циљевима и постављеним истраживачким хипотезама, у докторској дисертацији коришћена је методологија која се уобичајено примењује у области друштвених наука. Од општих научних метода коришћене су метода анализе и синтезе, системски приступ, индуктивна и дедуктивна метода, методе дескрипције, компарације и класификације, метода анкетања и релевантне статистичке методе. Метода дескрипције је коришћена за описивање основних појмова, теоријских поставки рада и за квалитативни опис резултата истраживања. Метода анализе се користи у току тражења релевантне литературе, анализе садржаја пронађених извора и анализе података прикупљених током истраживања. Компаративна метода је примењена приликом поређења различитих извора, модела истраживања, резултата истраживања других аутора – међусобно и са резултатима истраживања рађених у току израде ове дисертације. Метода класификације је примењена за груписање различитих теоријских модела и реалних облика посматраних феномена, резултата других истраживања и прикупљених емпиријских података. Метода синтезе је употребљена за израду концептуалног модела истраживања, као и за синтезу свих прикупљених информација до којих се дошло у току рада. Метода анкетања је имала улогу у прикупљању података коришћењем онлајн анкетног упитника. Поред наведених коришћене су и статистичке методе за квантитативну обраду резултата истраживања, метода дескриптивне статистике за описивање основних статистичких обележја прикупљених емпиријских података и технике инференцијалне статистике за тестирање хипотеза. На крају, индуктивна метода закључивања примењена је за тестирање хипотеза, односно њиховог потврђивања или одбацивања.

2.3 Садржај докторске дисертације

У складу са претходно одређеним предметом, циљевима и хипотезама истраживања, докторска дисертација има следећу структуру:

УВОД

1. ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У ХОТЕЛСКОМ СЕКТОРУ

1.1. Информационе технологије

- 1.1.1. Прва индустријска револуција
- 1.1.2. Друга индустријска револуција
- 1.1.3. Трећа индустријска револуција
- 1.1.4. Четврта индустријска револуција
- 1.1.5. Прва информатичка револуција
- 1.1.6. Друга информатичка револуција
- 1.1.7. Трећа информатичка револуција
- 1.1.8. Четврта информатичка револуција
- 1.1.9. Пета информатичка револуција

1.2. Примена информационих технологија у хотелском сектору

1.3. Примена информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије

1.3.1. Анализа сајтова хотела у Републици Србији

1.4. Понашање потрошача у дигиталном окружењу

1.4.1. Концепти и модели

1.4.2. Дигитални потрошачи

1.4.3. Развој е-трговине

1.4.4. Фактори који утичу на одлуке о куповини

1.4.5. Тренутно стање и актуелни трендови у е-трговини

1.4.6. Обликовање понашања потрошача у дигиталном окружењу

1.4.7. Управљање и маркетинг у дигиталном окружењу

2. ПРИХВАТАЊЕ ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА – ТЕОРИЈЕ И МОДЕЛИ

2.1. Теорија разумног деловања

2.2. Теорија планираног понашања

2.3. Рашчлањена теорија планираног понашања

2.4. Модел прихватања технологије

2.5. Модел прихватања технологије

2.6. Модел прихватања технологије 3

2.7. Комбиновани модел ТАМ и ТРВ

2.8. Теорија дифузије иновација

2.9. Модел употребе персоналног рачунара

2.10. Модел мотивације

2.11. Друштвено когнитивна теорија

2.12. Модел уклапања задатка и технологије

2.13. Обједињена теорија прихватања и употребе технологије

2.14. Обједињена теорија прихватања и употребе технологије 2

2.15. Обједињена теорија прихватања и употребе технологије 3

2.16. Концептуални оквир

3. МЕРЕЊЕ СТЕПЕНА ПРИХВАТАЊА ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У ХОТЕЛСКОМ СЕКТОРУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

3.1. ПРИХВАТАЊЕ ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У ХОТЕЛСКОМ СЕКТОРУ

3.1.1. Очекиване перформансе информационих технологија у хотелском сектору

3.1.2. Очекивани напор у коришћењу информационих технологија у хотелском сектору

- 3.1.3. Утицај околине на коришћење информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.4. Олакшавајући услови за коришћење информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.5. Хедонистичке мотивације за коришћење информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.6. Оправданост цене коришћења информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.7. Навика коришћења информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.8. Лична иновативност у коришћењу информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.9. Намера коришћења информационих технологија у хотелском сектору
- 3.1.10. Понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору

3.2. Предмет и циљеви истраживања

3.3. Истраживачки оквир и развој хипотеза

3.4. Методологија истраживања

- 3.4.1. Методологија за прикупљање података
- 3.4.2. Квантитативна методологија за анализу података

3.5. Кораци у развоју скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије

- 3.5.1. Фаза генерисања ставки
- 3.5.2. Пречишћавање ставки и груписање према доменима
- 3.5.3. Избор узорка
- 3.5.4. Верификација и валидација скале

3.6. Узорак истраживања

- 3.6.1. Пол испитаника
- 3.6.2. Узраст испитаника
- 3.6.3. Степен образовања испитаника
- 3.6.4. Радна позиција испитаника
- 3.6.5. Сектор ангажовања испитаника
- 3.6.6. Врста радног ангажовања испитаника
- 3.6.7. Радно искуство у хотелијерству
- 3.6.8. Врста уређаја које испитаници користе у раду
- 3.6.9. ИТ којима се испитаници користе у раду
- 3.6.10. Процент радних задатака који испитаници обављају уз коришћење ИТ

3.7. Анализа и интерпретација резултата истраживања

- 3.7.1. У односу на пол испитаника
- 3.7.2. У односу на старост испитаника
- 3.7.3. У односу на степен образовања испитаника
- 3.7.4. У односу на радну позицију испитаника
- 3.7.5. У односу на сектор ангажовања испитаника

- 3.7.6. У односу на радно ангажовање испитаника
- 3.7.7. У односу на радно искуство у хотелијерству
- 3.7.8. У односу на коришћење десктоп рачунара
- 3.7.9. У односу на коришћење мејла
- 3.7.10. У односу на проценат ИТ радних задатака
- 3.7.11. Закључна анализа

3.8. Тестирање хипотеза

3.9. Дискусија

- 3.9.1. Научни допринос дисертације
- 3.9.2. Менаџерске (практичне) импликације
- 3.9.3. Ограничења и смернице за будућа истраживања

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

Интернет извори

Адресе сајтова хотела у Републици Србији

ПРИЛОЗИ

Тврдње коришћење у анкетирању запослених у хотелима

Први део докторске дисертације који носи наслов „**Информационе технологије у хотелском сектору**“ (стр. 4-69) садржи четири одељка. У првом делу докторске дисертације кандидат указује на појам и значај информационих технологија у хотелском сектору. У циљу бољег разумевања употребе информационих технологија у хотелском сектору у првом одељку дато је објашњење самог појма, са посебним освртом на историјски преглед индустријских и информационих револуција. У оквиру другог и трећег одељка, кандидат акценат ставља на примере коришћења информационих технологија у хотелском сектору – глобално и у Републици Србији. На крају првог дела, у четвртном одељку обрађена је проблематика понашање потрошача у дигиталном окружењу.

Други део докторске дисертације, који носи наслов „**Прихватање информационих технологија – теорије и модели**“ (стр. 70-84) обухвата 16 одељака. У оквиру овог дела докторске дисертације представљени су теоријски модели прихватања технологија и иновација, као и њихове међусобне везе. Како би се разумело на који начин они доприносе бољем разумевању како и колико се прихватају нове технологије кандидат наводи и појашњава независне и зависне променљиве које се у тим моделима користе и како оне утичу на предиктивну снагу модела. У 16 одељака овог дела представљено је исто толико теорија и модела који се баве разумевањем и предвиђањем понашања људи и који своје упориште имају у социјалној психологији, а чији фокус је постављен на разумевање основних фактора од којих зависи усвајање нових технологија од стране различитих корисника, било да су они појединци или организације.

Трећи део докторске дисертације под називом „Мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“ (стр. 85-302) обухвата девет одељака. У оквиру овог дела теоријски и кроз примере прво су појединачно приказане независне променљиве и њихова улога у хотелском сектору, па су представљени предмет и циљеви истраживања. Затим је дефинисан истраживачки оквир и изведене су хипотезе докторске дисертације конципиране у складу са представљеним предметом и циљевима истраживања. Кандидат у наставку наводи методологију истраживања кроз представљање квантитативних методологија за прикупљање и анализу података, а потом наводи и кораке који се пролазе у развоју скале. У овом одељку кандидат је фокусиран на избор конкретног узорка и процес верификације и валидације скале. Шести одељак је намењен представљању популације и узорка истраживања кога чине запослени на свим нивоима у одабраним хотелима из Републике Србије. Након тога, у седмом одељку, добијени резултати су презентовани уз помоћ различитих табела и графикана, а извршена је и њихова детаљна анализа. Како је основни циљ истраживања развој скале за мерење степена прихватања информационих технологија од стране запослених у хотелском сектору Републике Србије кандидат идентификује варијабле од значаја за то прихватање и утврђује које од њих треба уврстити у скалу прихватања информационих технологија јер имају статистички значајан утицај на намеру коришћења и понашање приликом коришћења. Кроз анализу прикупљених података утврђене су статистички значајне разлике у понашању запослених када је у питању прихватање информационих технологија у зависности од њихових посматраних карактеристика. На основу свега тога, у осмом одељку, извршено је тестирање постављених хипотеза и утврђено је које од њих су испуњене. На крају, у делу намењеном за дискусију, након претходног тумачења и анализе добијених резултата, кандидат сагледава теоријске и менаџерске импликације које произилазе из урађене дисертације. У овом делу наведена су и уочена ограничења и дају се предлози будућих истраживања везаних за коришћење информационих технологија у хотелијерству.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1 Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Докторска дисертација кандидата Владимира Крагуљца има значајан научни и практични допринос. Главни допринос докторске дисертације се првенствено огледа у развоју скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије и њеној валидацији коришћењем модела као што је UTAUT3. Тестирањем постављених хипотеза добијени су резултати који потврђују валидност предложене скале (и пратећег прилагођеног UTAUT модела) у контексту хотелског сектора у Републици Србији. Такође, добијени резултати потврђују да на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору позитивно утичу очекиване перформансе, очекивани напор, утицај околине, хедонистичке мотивације, оправданост цене, навика и лична иновативност и потврђују да намера коришћења

информационих технологија у хотелском сектору, навика и лична иновативност позитивно утичу на понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору. На крају, показују да постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору у контексту понашања приликом коришћења информационих технологија с обзиром на пол, врсту радног ангажовања, степен образовања, информационе технологије којима се користе у раду и проценат радних задатака који се обавља уз коришћење информационих технологија.

Практични допринос рада се огледа у томе што су менаџери у хотелијерству добили алат којим ће моћи да измере степен прихватања информационих технологија и тиме добију здраву основу за доношење одлука који аспекти пословања би требало да се унапреде. Оваква скала им омогућава брзи скрининг стања пре и после предузимања корекционих акција. Могућност брзог скрининга практични значај има посебно у условима као што је пандемија COVID-19 када је потребно брзо реаговати на потпуно нове и непознате ситуације. Кандидат наводи да се управо током ове здравствене кризе показало у којој мери употреба информационих технологија у различитим привредним секторима може допринети ублажавању негативних ефеката проузрокованих пандемијом – како на стратешком, тако и на тактичком нивоу. Резултати тестирања хипотеза постављених у овој докторској дисертацији свим заинтересованим странама дају јасне смернице за подстицање прихватања и употребе информационих технологија од стране запослених у хотелском сектору. Поред тога даље континуирано праћење прихватања савремених технологија може да олакша достизање степена њихове примене који би био у складу са очекивањима хотелског менаџмента.

3.2 Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Докторска дисертација под насловом „Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“ резултат је самосталног и оригиналног научно-истраживачког рада кандидата. Комисија оцењује да су предмет и циљеви истраживања адекватно формулисани, истраживачке хипотезе су научно засноване и тестиране применом одговарајуће методологије, на основу чега су тумачени добијени резултати и изведени одговарајући закључци и препоруке. Кандидат је у докторској дисертацији користио релевантну и обимну домаћу и страну научну литературу, на основу чега је извео објективне и систематичне закључке. Кандидат користи јасан стил изражавања и прецизну стручну терминологију што указује на разумевање проучаваног подручја. Спроведено емпиријско истраживање у докторској дисертацији резултат је самосталних напора кандидата који је на адекватан начин дефинисао узорак, користио релевантне изворе података и применом одговарајуће методологије извео јасне закључке истраживања.

На основу наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација под насловом „Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“ представља резултат

оригиналног и самосталног научно-истраживачког рада кандидата у оквиру научне области *Менаџмент и бизнис*, ужа научна област *Пословни менаџмент*.

3.3 Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Кандидат **Владимир Крагуљац** се у досадашњем научно-истраживачком раду бавио проблематиком која је повезана са темом докторске дисертације. На основу публикованих радова кандидата може се закључити да је његово истраживачко-стручно интересовање фокусирано на примену информационих технологија у туризму. То доказују радови публиковани у међународним и домаћим часописима и научним скуповима. На основу списка радова кандидата (датих у тачки 1.2), Комисија посебно издваја следеће:

1. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., Senić, V., & Dimitrovski, D. (2022). Online booking accommodation in rural tourism: An UTAUT perspective. *Economics of Agriculture*, 69(4), 1061–1078. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj2204061K>
2. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2019). Informatics Education of Managers in Tourism as a Basis for Successful Inclusion in the Working Environment. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC*, 4(1), 272-287. <http://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/256>
3. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., & Milašinović, D. (2019). Several Key Points in Education of Hospitality and Tourism Managers in Information Systems. *Naučno-stručna konferencija: Hotelska kuća 2019*, 12-14. decembar, Zlatibor, Srbija, 212-222.
4. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., & Milašinović, D. (2019). ICT Education as a True Preparation for Working Environment of Hospitality and Tourism Managers. *VII International scientific-practical conference: Innovative Aspects of the Development Service and Tourism*, 10-12. april, Stavropol, Russia, 57-62.
5. **Kraguljac, V.**, Seočanac, M., & Milašinović, D. (2018). Correlation of ICT education and professional practice of hospitality and tourism managers. *International Symposium: Experience. Knowledge. Contemporary Challenges – Romania in the Year of the Centenary. The European and global socio-economic Context*, 13-14. decembar, Bucharest, Romania, 53-70.
6. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2017). Information and Communication Technologies in Hotel Management and Tourism Education. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC*, 2(1), 430-447. <https://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/154>
7. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2017). Information and Communication Technologies education for future professionals in Hotel Management and Tourism Business. *10th International Scientific Conference Science and Higher Education in Function of Sustainable Development*, 2(10), 6-7. oktobar, Mokra Gora - Drvengrad, Užice, Srbija, 32-38.
8. **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2016). Some Practical Aspects of Business Informatics Education in Hotel Management and Tourism. *Tourism International*

Scientific Conference Vrnjačka Banja - TISC, 1(2), 501-517.
<https://www.tisc.rs/proceedings/index.php/hitmc/article/view/199>

9. Milašinović, D. & **Kraguljac, V.** (2016). Touchscreen Devices in Business Informatics Education in Hotel Management and Tourism. *Third International Conference Higher Education in Function of Sustainable Development of Tourism in Serbia and Western Balkans*, 1(3), 30. septembar - 1. oktobar, Užice, Srbija, 004.9, 978-86-83573-84-4, 289-298.
10. Seočanac, M., **Kraguljac, V.**, & Milašinović, D. (2019). Online booking versus travel agents: Perspective of young tourists in Serbia. *Hotel and Tourism Management*, 7(2), 105-114. <https://doi.org/10.5937/menhottur1902105S>

3.4 Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом „**Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије**“ испуњава све дефинисане захтеве у погледу структуре, садржаја, обима, квалитета и добијених резултата истраживања у односу на пријављену и одобрену тему.

Кандидат је одговорио дефинисаном предмету и циљевима истраживања избором релевантне научне литературе и методологије карактеристичне за област друштвених наука и то кроз три логички повезане целине. Дисертација је структурно и суштински усклађена са одобреном темом. Тестирањем, анализом и критичким вредновањем постављених истраживачких хипотеза, изведени су научно и практично релевантни закључци истраживања.

Сходно наведеном, Комисија констатује да обим и квалитет докторске дисертације одговарају пријављеној и одобреној теми, предмету и циљевима истраживања.

3.5 Научни резултати докторске дисертације

Комисија сматра да је истраживање у докторској дисертацији кандидата Владимира Крагуљца под насловом „**Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије**“ дало значајан позитиван допринос свеобухватном сагледавању и разумевању процеса прихватања информационих технологија у хотелском сектору.

Као најзначајнији резултат истраживања који има одговарајући научни допринос, Комисија издваја развој скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије и њену валидацију коришћењем модела као што је UTAUT3.

Поред тога тестирањем постављених хипотеза добијени су резултати који:

- Потврђују валидност предложене скале (и пратећег прилагођеног UTAUT модела) у контексту хотелског сектора у Републици Србији;

- Потврђују да на намеру коришћења информационих технологија у хотелском сектору позитивно утичу очекиване перформансе, очекивани напор, утицај околине, хедонистичке мотивације, оправданост цене, навика и лична иновативност;
- Потврђују да намера коришћења информационих технологија у хотелском сектору, навика и лична иновативност позитивно утичу на понашање приликом коришћења информационих технологија у хотелском сектору;
- Показују да постоје статистички значајне разлике у понашању запослених у хотелском сектору приликом коришћења информационих технологија с обзиром на степен образовања, сектор ангажовања, врсту радног ангажовања, информационе технологије којима се користе у раду и проценат радних задатака који се обавља уз коришћење информационих технологија.

3.6 Применљивост резултата у теорији и пракси

Комисија сматра да су научни резултати истраживања докторске дисертације под насловом „Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“ кандидата **Владимира Крагуљца** теоријски релевантни и научно применљиви, имајући у виду чињеницу да је анализирана проблематика још увек недовољно анализирана у стручној литератури.

Резултати спроведеног истраживања у докторској дисертацији имају и своју применљивост и корисност у пракси. Његов допринос у пракси лежи у томе што се менаџерима у хотелској делатности пружа инструмент за мерење прихватања информационих технологија, што представља чврсту основу за доношење одлука о унапређењу одређених аспеката пословања. Предложена скала омогућава ефикасан увид у стање пре и после спровођења корективних мера. Значај брзог увида је нарочито изражен у ванредним ситуацијама као што је пандемија COVID-19, када је потребно брзо одговорити на нове и непознате изазове. Резултати анализе хипотеза пружају конкретне смернице за подстицање прихватања и коришћења информационих технологија од стране запослених у хотелијерству. Непрекидно праћење прихватања нових технологија може значајно помоћи у постизању жељеног нивоа њихове примене у складу са циљевима хотелског менаџмента..

3.7 Начин презентовања резултата научној јавности

Спроведено емпиријско истраживање у докторској дисертацији кандидата **Владимира Крагуљца** под насловом „Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“ пружа добру основу за припрему научних и стручних радова и њихово публикување у референтним научним часописима националног и међународног значаја, као и презентовање на научним скуповима у земљи и иностранству. Публиковањем актуелних и оригиналних научних радова научна и стручна јавност биће упозната са најважнијим закључцима и достигнућима спроведеног истраживања. Публиковање монографије из области

разматране проблематике, уз додатну надоградњу и проширење теоријских и емпиријских истраживања, за научну и стручну јавност може представљати користан извор информација и знања у погледу усвајања и примене информационих технологија у хотелском сектору, у Републици Србији, али и глобално.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија закључује да је докторска дисертација кандидата **Владимира Крагуљца** под насловом **„Развој и тестирање скале за мерење степена приhvатања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“** оригинални и самостални научни рад који даје значајан допринос теорији и пракси у области усвајања и примене информационих технологија у хотелском сектору. Комисија констатује и да је докторска дисертација у погледу релевантних, и у Извештају разматраних, аспеката у складу са пријављеном и одобреном темом од стране Наставно-научног већа Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу. Такође, комисија оцењује да су теоријска и емпиријска анализа у докторској дисертацији оправдане и научно утемељене.

На основу претходно наведеног, Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидата **Владимира Крагуљца** под насловом **„Развој и тестирање скале за мерење степена приhvатања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије“** испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

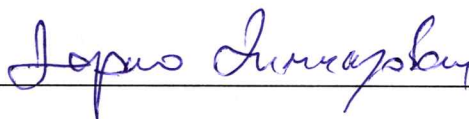
ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу претходно изнетих чињеница, запажања, анализе и оцене резултата докторске дисертације, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације кандидата **Владимира Крагуљца**, под насловом „**Развој и тестирање скале за мерење степена прихватања информационих технологија у хотелском сектору Републике Србије**“, и одобри њену јавну одбрану.

У Врњачкој Бањи, Крагујевцу и Београду, јануар 2024. године,

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. **Др Дарко Димитровски**, редовни професор Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Туристичко хотелски менаџмент – председник;

2. **Др Вељко Маринковић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Пословна економија – члан;

3. **Др Велимир Штавланин**, редовни професор Факултета организационих наука Универзитета у Београду, ужа научна област Маркетинг, односи с јавношћу и мултимедијалне комуникације – члан.